Vilniaus universiteto leidykla

Contents lists available at Vilnius University Press

Information & Media
2026, vol. 103, pp. 153–171

eISSN 2783-6207
DOI: https://doi.org/10.15388/Im.2026.103.7

Medijuotas skandalingo politiko įvaizdis rinkėjų patirtyse: fenomenografinis atvejo tyrimas

Gabrielė Burbulytė-Tsiskarishvili

Klaipėdos universitetas, Viešojo administravimo ir politikos mokslų katedra
gabriele.burbulyte-tsiskarishvili@ku.lt
https://orcid.org/0009-0005-5541-0036
https://ror.org/027sdcz20

Edita Stumbraitė-Vilkišienė

Klaipėdos universitetas, Viešojo administravimo ir politikos mokslų katedra
edita.stumbraite-vilkisiene@ku.lt
https://orcid.org/0000-0002-4224-9854
https://ror.org/027sdcz20

Alvyda Obrikienė

Klaipėdos universitetas, Viešojo administravimo ir politikos mokslų katedra
alvyda.obrikiene@ku.lt
https://orcid.org/0000-0003-3421-1060
https://ror.org/027sdcz20

Santrauka. Politiniai skandalai, kaip viešai atpažįstamos transgresijos, teoriškai turėtų suteikti rinkėjui neigiamos informacijos apie politiką ir sudaryti prielaidas jo rinkiminei sankcijai. Visgi, Petro Gražulio politikos fenomenas rodo, kad, nepaisant nacionalinėje viešojoje erdvėje tiražuojamų skandalingų istorijų, politikas buvo net septynis kartus renkamas į nacionalinį parlamentą, iš jų penkis – vienmandatėje rinkimų apygardoje. Tai paskatino detaliau ištirti, kaip kartotinai už politiką balsavę vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjai patiria ir įprasmina politiko skandalingą elgesį, jo reprezentavimą medijose ir parlamentinę veiklą (tarnystę) apygardoje. Tyrimui atlikti pasirinkta fenomenologinės fenomenografijos prieiga. 2020–2023 m. laikotarpyje atlikti 28 giluminiai pusiau struktūruoti interviu su ilgalaikiais politiko rinkėjais iš 15 rinkimų apylinkių. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad kartotinai už P. Gražulį balsavusių rinkėjų patirtyse skandalai, nors ir yra aiškiai atpažįstama jo politinio įvaizdžio dalis, nėra automatiškai transformuojami į neigiamą bendrą politiko vertinimą ar pagrindą atsisakyti jam paramos. Rezultatų erdvė atskleidė, kad tarnystė apygardai per asmenines autentiškas patirtis yra vertinama labai palankiai, o medijuotai pateikiamas skandalas gali būti suvokiamas kaip santykinai nereikšmingas, nepakankamai pagrįstas ar neproporcingai viešinamas (serializuojamas). Todėl kartotinis balsavimas už skandaluose dalyvaujantį politiką savaime nereiškia politinės informacijos ignoravimo ar rinkėjo neracionalumo: tarnystė apygardai tampa tuo kontekstu, kuriame rinkėjas interpretuoja kitą, potencialiai neigiamą, skandalingą informaciją apie politiką.

Pagrindiniai žodžiai: politikai ir skandalai; vienmandatė rinkimų apygarda; tarnystė apygardai; politiniai skandalai; žiniasklaida ir skandalai

Received: 2025-10-24. **Accepted:** 2026-10-15.
Copyright © 2026 Gabrielė Burbulytė-Tsiskarishvili, Edita Stumbraitė-Vilkišienė, Alvyda Obrikienė. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

The Mediated Image of a Scandal-Prone Politician in Voters' Experiences: A Phenomenographic Case Study

Abstract. Political scandals, as transgressions, should inherently provide voters with negative information about a politician and create conditions for electoral sanction. Yet the case of Petras Gražulis suggests a more complex pattern: despite the repeated circulation of scandalous stories about this politician in the national media, he has been elected to the Parliament of the Republic of Lithuania seven times, including five victories in a single-member constituency. This prompted a closer examination of how voters who repeatedly supported him in a single-member constituency experience and make sense of his scandalous behaviour, his media representation, and his constituency service. The study employs a phenomenographic approach. Between 2020 and 2023, researchers conducted 28 in-depth, semi-structured interviews with long-term supporters of the politician from 15 polling districts. The findings show that, although scandals are clearly recognized as part of Gražulis's political image, they are not automatically translated into an overall negative assessment of the politician or into a reason to withdraw electoral support. The outcome space shows that in cases when constituency service is evaluated highly positively based on direct, authentic personal experience, a mediated scandal may be seen as relatively insignificant, insufficiently substantiated, or disproportionately amplified through repeated media coverage. Repeatedly voting for a scandal-prone politician therefore does not necessarily imply disregard for political information or irrationality. Rather, constituency service provides an interpretive context in which voters assess other, potentially negative, scandal-related information about the politician.

Keywords: politicians and scandals; single-member constituencies; constituency service; political scandals; media and scandals.

Įvadas

Politiniai skandalai demokratinėse politinėse sistemose paprastai siejami su politinės atskaitomybės mechanizmu: viešai atskleistas moralinių, politinių ar teisinių normų pažeidimas suteikia rinkėjams informacijos, pagal kurią jie gali iš naujo įvertinti politiką ir rinkimuose jį sankcionuoti. Žiniasklaida šiame procese atlieka esminį tarpininko vaidmenį – ji ne tik paviešina informaciją, bet ir suteikia įvykiui interpretacinį rėmą, lemia jo matomumą ir prisideda prie jo įvertinimo kaip politinio skandalo (Thompson, 2000; Allern ir von Sikorski, 2018). Vis dėlto empirinių tyrimų rezultatai rodo, kad skandalų rinkiminės pasekmės nėra automatinės ar vienareikšmės: rinkėjų reakcija priklauso nuo transgresijos pobūdžio ir rimtumo, jos pagrįstumo, ankstesnių politinių nuostatų, informacijos pateikimo bei jos interpretavimo (Basinger, 2012; von Sikorski, 2018; Hamel ir Miller, 2019; Dziuda ir Howell, 2021).

Šią problematiką papildo kita politinės elgsenos tyrimų kryptis – tai asmeninio balso (angl. *personal vote*) ir tarnystės apygardai (angl. *constituency service*) tyrimai. Vienmandatėse rinkimų apygardose rinkėjų santykį su politiku formuoja ne vien partinė tapatybė ar nacionalinės politikos vertinimai. Politikas gali susikurti nuo partijos bent iš dalies autonomišką paramos bazę savo asmeninėmis savybėmis, matomumu apygardoje, tiesioginiu bendravimu su gyventojais, pagalba sprendžiant jų problemas bei nuosekliu darbu apygardos interesams (Cain ir kt., 1984; Crisp ir Simoneau, 2017). Naujesni tyrimai taip pat rodo, kad į apygardą orientuota parlamentaro veikla gali gerinti jo vertinimą net stiprios politinės poliarizacijos sąlygomis, nors teigiamas politiko vertinimas ne visada tiesiogiai virsta balsu už jį (Dancey ir kt., 2024). Taigi, vienmandatės apygardos rinkėjas

gali disponuoti informacija apie politiką ir jo veiklą, kuri reikšmingai skiriasi nuo nacionalinės auditorijos per žiniasklaidą gaunamos informacijos.

Būtent šių dviejų tyrimų krypčių sankirta mus veda prie gana mažai analizuoto klausimo. Politinių skandalų tyrimuose daugiausiai analizuojama, ar ir kokiomis sąlygomis skandalas blogina politiko vertinimą, mažina balsavimo už jį ketinimus ar jo perrinkimo galimybes. Tuo tarpu asmeninio balso ar tarnystės apygardai tyrimuose dėmesys sutelkiamas į politiko veiklą, asmeninę reputaciją, santykį su apygardos rinkėjais. Tačiau gerokai mažiau yra žinoma apie tai, kas nutinka tada, kai šie du politiko vertinimo šaltiniai pateikia rinkėjui potencialiai priešingus signalus: pavyzdžiui, žiniasklaidoje politikas nuolat siejamas su skandalais, tačiau rinkėjo tiesioginė ir ilgalaikė patirtis su jo veikla apygardoje yra kardinaliai priešinga. Kitaip tariant, turime situaciją, kai nėra aišku, kaip rinkėjai įprasmina medijuojamą skandalą tada, kada politikas vertinamas remiantis asmenine rinkėjo patirtimi, susiformavusia santykyje su politiko veikla. Lietuvos rinkėjų elgsenos tyrimuose tokia politinio skandalo, mediatizacijos ir tarnystės vienmandatei apygardai sąveika nagrinėta ribotai.

Analitiškai tinkamą tokios sąveikos atvejį suteikia Petro Gražulio politinė karjera. Į Lietuvos Respublikos Seimą jis buvo išrinktas septynis kartus, iš jų penkis – vienmandatėje rinkimų apygardoje. Daugkartinė pergalė vienmandatėje apygardoje Lietuvos politikoje nėra dažnas reiškinys, o P. Gražulio atvejis papildomai išsiskiria tuo, kad jo politinę karjerą ilgą laiką lydi tiek intensyvus žiniasklaidos dėmesys, tiek ir įvairaus pobūdžio skandalingos istorijos. Todėl šis atvejis leidžia tirti ne vien bendrą klausimą, kodėl konkretus politikas yra kartotinai perrenkamas, bet ir specifiškesnį teorinį bei empirinį klausimą: kaip ilgalaikiai vienmandatės apygardos rinkėjai suderina medijuotą skandalingo politiko vaizdinį su savo pačių patirtimi, sukaupta stebint ar tiesiogiai patiriant jo veiklą apygardoje.

Tyrimo problema formuluojama kaip nepakankamai paaiškintas santykis tarp politinių skandalų mediatizacijos, rinkėjų tiesiogiai patiriamos politiko veiklos apygardoje ir to politiko vertinimo bei jo ilgalaikio palaikymo. Nors manoma, kad viešai matomas skandalingas elgesys turėtų veikti kaip politinės atsakomybės mechanizmas, politiko kartotinio perrinkimo atvejai rodo, jog rinkėjai skandalus gali interpretuoti diferencijuotai, o jų poveikis politinei reputacijai bei rinkiminiams rezultatams nėra vienareikšmis. Atsižvelgdami į politiko pasiektas pergales vienmandatėje apygardoje galime formuluoti prielaidą, kad analizuojamas fenomenas susiformavo per rinkėjų autentiškas ir ilgalaikes asmenines patirtis, kurių nežinodami neturime galimybės empiriniam fenomeno pagrindimui. Tyrimo objektas – kartotinai už P. Gražulį balsavusių Gargždų vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjų autentiškos patirtys ir jų formuojamos politikos skandalingo elgesio, politinių skandalų, žiniasklaidos vaidmens bei tarnystės apygardai sampratos. Tyrimo tikslas – atskleisti, kaip ilgalaikiai P. Gražulio rinkėjai patiria ir interpretuoja politiko skandalingą elgesį bei jo mediatizaciją, kaip šios interpretacijos siejasi su jų patiriama politiko tarnyste apygardai bei kartotiniu palaikymu rinkimuose.

Tikslui įgyvendinti formuluojami trys tarpusavyje susiję tyrimo klausimai: 1) kaip rinkėjai suvokia ir vertina politiko skandalingą elgesį bei politinius skandalus; 2) kaip jie suvokia žiniasklaidos vaidmenį tuos skandalus viešinant, interpretuojant bei palaikant

viešojoje (medijų) erdvėje; 3) kaip skandalų ir žiniasklaidos interpretacijos siejasi su rinkėjų tiesiogine politiko veiklos ir tarnystės apygardai patirtimi.

Atsakymų į šiuos klausimus ieškoma taikant fenomenologinės fenomenografijos tyrimų prieigą, remiantis kuria yra taikomi fenomenografiniam tyrimui būdingi tyrimo metodai, tačiau tyrimo fokusas sutelkiamas ne į patį analizuojamą fenomeną (šiuo atveju konkretų politiką), o į analizuojamo subjekto sąmonę (šiuo atveju rinkėjų patyriminius suvokimus): kokį *rinkėjai* „mato“ politiką, kokius jo ypatumus įžvelgia? Fenomenografinė prieiga pasirinkta todėl, kad tyrimo tikslas nėra nustatyti objektyvų ar kauzalinį skandalų poveikį balsavimo rezultatams. 2020–2023 m. atlikti 28 giluminiai interviu su Gargždų vienmandatės rinkimų apygardos gyventojais, kartotinai balsavusiais už P. Gražulį. Tyrimu siekiama rekonstruoti kokybiškai skirtingus būdus, kuriais pasirinkta rinkėjų grupė patiria ir įprasmina analizuojamą reiškinį. Todėl tyrimas leidžia nagrinėti ne tik tai, ar rinkėjai skandalą vertina neigiamai ar teigiamai, bet ir tai, kokią vietą skandalingas politiko elgesys užima platesniame jų sukurtame politiko vaizdinyje.

Straipsnis prisideda prie politinių skandalų ir rinkėjų elgsenos tyrimų sujungdamas paprastai atskirai nagrinėjamas politinio skandalo mediatizacijos ir tarnystės apygardai perspektyvas. Tyrimo atvejis leidžia parodyti, kad vienmandatėje apygardoje medijų perduodama informacija apie politiką nebūtinai yra vienintelis ar rinkėjui svarbiausias jo vertinimo šaltinis. Ilgalaikė asmeninė ar vietos bendruomenėje susiformavusi politiko veiklos patirtis gali veikti kaip alternatyvus interpretacinis kontekstas, per kurį vertinama ir žiniasklaidoje pateikiama skandalinga informacija. Šiuo požiūriu tyrimas padeda geriau suprasti, kodėl panaši informacija nacionalinėje viešojoje erdvėje ir konkrečios vienmandatės apygardos rinkėjų akyse gali įgyti skirtingą politinę reikšmę.

Politiniai skandalai, jų mediatizacija ir rinkėjų vertinimas

Nors Lietuvoje politiniais įvardijamų skandalų netrūksta ir jie yra mėgstami žiniasklaidos, mokslinių tyrimų politinių skandalų tematika neturime daug (Petronytė-Urbonavičienė, 2018; Masiokaitė-Liubinienė, 2018; Lašas ir Jankauskaitė, 2019; Patkauskaitė-Tiuchtienė, 2020). Užsienio mokslininkų įdirbis žymiai platesnis, tačiau ir jų tyrimų rezultatai neleidžia skandalų laikyti automatiškai veikiančiu rinkiminės sankcijos mechanizmu (Basinger, 2012; Rottinghaus, 2015, 2023; von Sikorski, 2018; Potrafke, 2019; von Sikorski ir Knoll, 2019; Hamel ir Miller, 2019; von Sikorski ir kt., 2020; Stilwell ir Utych, 2022). Tyrimai rodo, kad skandalo vertinimas ir pasekmės priklauso ne tik nuo paties normos pažeidimo, bet ir nuo jo rimtumo, pagrįstumo, politiko ankstesnio vertinimo, medijų pateikimo bei auditorijos interpretacijos. Todėl analizuojant politinius skandalus yra svarbu klausti ne tik kokį poveikį jie daro rinkėjui, bet ir kokiomis sąlygomis konkretus įvykis apskritai pripažįstamas politiškai reikšmingu skandalu.

Viena įtakingiausių politinio skandalo konceptualizacijų išlieka J. B. Thompsono (2000) pasiūlyta prieiga, kuri skandalą sieja su tam tikro pobūdžio normų pažeidimu, jo paviešinimu ir vieša neigiama reakcija. Autoriaus teigimu, skandalas yra veiksmas ar įvykis, susijęs su tam tikro pobūdžio nusižengimais (transgresijomis), kurie tampa

žinomi kitiems (per medijas) ir yra pakankamai rimti, kad sukeltų visuomenės reakciją. Pats transgresijos faktas savaime dar nesukuria politinio skandalo: įvykis turi būti viešai atpažintas ir interpretuotas kaip reikšmingas normos pažeidimas. Vadinasi, tai, kas nėra paviešinta, iš principo negali būti apibrėžta kaip (politinis) skandalas. Todėl analitiškai tikslinga atskirti politiko skandalingą ar kontroversišką elgesį nuo politinio skandalo, kaip viešojoje erdvėje susiformuojančio reiškinio.

Vėlesniuose tyrimuose autoriai pabrėžia, kad viešumas nėra vien techninis informacijos paskelbimo faktas (Kaid ir Holtz-Bacha, 2006; Ekström ir Johansson, 2008; Brenton, 2012; Hamel ir Miller, 2019; Dziuda ir Howell, 2021). Politinė transgresija tampa skandalo objektu tuomet, kai informacija apie ją patenka už tiesiogiai susijusių veikėjų rato ir viešojoje erdvėje yra interpretuojama kaip normos pažeidimas (Ekström ir Johansson, 2008; Allern ir von Sikorski, 2018). Vadinasi, ne mažiau svarbu, kad paviešintas įvykis ar veiksmas turi sukelti visuomenės reakciją. Žiniasklaida ir medijos politinio skandalo procese veikia ne vien kaip informacijos perdavimo kanalas: atrinkdama, įrėmindama ir pakartotinai viešindama informaciją ji dalyvauja suteikiant įvykiui viešą ir normatyvinę reikšmę. Toks virsmas autorių darbuose vis dažniau analizuojamas kaip *skandalizacijos procesas*, kai abejotinas, kontroversiškas ar normą pažeidžiantis įvykis palaipsniui įgyja politinio skandalo statusą (Eder, 2024).

Viešumas yra viena būtinųjų skandalo sąlygų, todėl medijos užima svarbią vietą skandalizacijos procese. M. Ekströmas ir B. Johanssonas (2008) pabrėžia, kad skandalo komunikacija apima ne tik jo atskleidimą, bet ir dramatizavimą bei pasakojimo konstravimą. Taigi, medijos gali veikti ir kaip transgresiją atskleidžianti demokratinės kontrolės institucija (atliekama demokratinės kontrolės (angl. *watchdog*) funkcija), ir kaip aktyvus jos interpretavimo bei skandalizavimo proceso dalyvis. Žurnalistinis sprendimas, ką viešinti, kokį pažeidimo aspektą akcentuoti ir kokį interpretacinį rėmą jam suteikti, reiškia, kad žiniasklaida nėra neutralus informacijos perdavimo kanalas.

Skandalizacijos poveikį lemia ne vien paviešintos informacijos turinys, bet ir jos pateikimo būdas (formos aspektas). Medijos sprendžia, kokį transgresijos aspektą akcentuoti, kokiame kontekste jį pateikti, kiek dėmesio jam skirti ir kiek laiko išlaikyti jį viešojoje darbotvarkėje. Tyrimai rodo, kad politinės skandalingos informacijos pateikimas etapais, jos „serializavimas“, kai nauji istorijos elementai publikuojami nuosekliai ir skandalas periodiškai sugrąžinamas į viešąją darbotvarkę, gali sustiprinti visuomenės dėmesį, neigiamas emocijas ir neigiamą politiko vertinimą (von Sikorski ir Knoll, 2019). Todėl skandalo poveikis priklauso ne tik nuo pačios transgresijos, bet ir nuo jos mediatizacijos intensyvumo, trukmės bei interpretacinio įrėminimo. Įrėminimas tampa svarbiu akcentu, nes pats faktinis įvyks gali būti pristatomas kaip teisinis pažeidimas, moralinė transgresija, politinio nekompetentingumo įrodymas, privataus gyvenimo epizodas ar politinių oponentų inicijuotas konfliktas. Skiriasi ne pats įvykis, bet visuomenei siūloma jo interpretavimo schema.

Intensyvus ir ilgai trunkantis skandalo viešinimas nebūtinai nuosekliai stiprina neigiamą poveikį politikui. H. Tumberis ir S. Waisbordas (2019) atkreipia dėmesį į tai, kad nuolatinė skandalų „gamyba“ ir jų „serializavimas“ gali prisidėti prie politinio cinizmo,

informacinio nuovargio ir mažėjančio pasitikėjimo tiek politine, tiek ir medijų sistema. Todėl galima kalbėti apie galimą persisotinimo efektą: auditorijai nuolat susiduriant su skandalinga informacija, atskirų istorijų gebėjimas keisti politiko vertinimą nebūtinai didėja proporcingai jų viešinimo intensyvumui.

Skaitmeninių platformų plėtra pakeitė politinio skandalo komunikacinę aplinką: hibridinėje medijų sistemoje tradicinė žiniasklaida, socialinės platformos, politiniai veikėjai ir auditorijos dalyvauja tarpusavyje susijusiuose informacijos kūrimo, interpretavimo ir sklaidos procesuose (Chadwick, 2017; Zulli, 2020). Auditorijos ne tik gauna informaciją, bet ir ją komentuoja, platina bei rekonstruoja, taip didindamos skandalingo turinio matomumą ir interpretacijų įvairovę. Vis dėlto tradicinė naujienų žiniasklaida išlieka svarbi formuojant politinę darbotvarkę ir suteikiant informacijai platesnį matomumą (Langer ir Gruber, 2021). Fragmentuotoje ir politiškai poliarizuotoje medijų aplinkoje tas pats įvykis gali būti vertinamas nevienodai, todėl viešas jo įvardijimas skandalu savaime nereiškia vienodos auditorijų reakcijos (Kubin ir von Sikorski, 2021). Visgi, šiame tyrime nebuvo sistemiškai analizuojamas informantų skaitmeninių platformų naudojimas ar skirtingų medijų kanalų poveikis, todėl skaitmenizacija nėra savarankiškas empirinės analizės objektas.

Būtina išskirti, kad politinio skandalo komunikacijoje vertinamas ne tik politikas. Vertinimo objektu gali tapti ir informaciją skelbianti žiniasklaidos priemonė. Autoriaus C. von Sikorski (2020) eksperimentiniai tyrimai parodė skirtingą „rimto“ ir „santykinai menko“ politinio nusižengimo poveikį. „Rimtas“ pažeidimas kenkia politiko reputacijai ir mažina rinkėjų balsavimo ketinimus, tačiau beveik neturi poveikio apie skandalą pranešančiai medijai. Tuo tarpu „santykinai menko“ skandalo pateikimas gali neturėti neigiamų pasekmių skandale dalyvaujančio politiko reputacijai, bet mesti reputacinį šešėlį naujienų šaltiniui. Tai leidžia teigti, kad auditorija vertina ne tik transgresiją, bet ir jos viešinimo proporcingumą. Jei medijų siūlomas įvykio rimtumo vertinimas nesutampa su auditorijos vertinimu, abejonė gali būti nukreipta ne į politiką, o į informaciją pateikiantį šaltinį. Ir tai tampa jau pasitikėjimo informacijos šaltiniu problemos dalimi. Jei auditorija informacijos šaltinį suvokia kaip patikimą, jo pateikiamas transgresijos interpretacinis rėmas turi didesnę galimybę paveikti politiko vertinimą. Ir atvirkščiai – esant mažam pasitikėjimui, tas pats turinys gali būti vertinamas skeptiškai arba interpretuojamas kaip tendencingas. Tyrimai apie politinės informacijos vizualinį ir tekstinį pateikimą rodo, kad pasitikėjimas medijomis sąveikauja su pačiu informacijos pateikimu formuojant politinių veikėjų vertinimus (von Sikorski, 2022). Todėl politinio skandalo poveikis negali būti vertinamas atsietai nuo auditorijos santykio su informaciją perduodančiu šaltiniu.

Visgi, be medijų, kaip informacijos apie skandalą šaltinio, poveikio, egzistuoja ir dar vienas interpretacinis filtras – tai ankstesnė rinkėjo nuostata politiko atžvilgiu. Ypač ta, kuri paremta asmenine autentiška rinkėjo patirtimi. Todėl medijų siūlomas politiko skandalingumo vaizdinys nebūtinai tampa vieninteliu ar dominuojančiu rinkėjo politiko vertinimo pagrindu. Tai ypač svarbu vienmandatės rinkimų apygardos kontekste, kuriame rinkėjas gali disponuoti ne tik medijuota informacija apie politiką, bet ir tiesiogine ar vietos bendruomenėje susiformavusia jo veiklos patirtimi. Tokiu atveju medijų perteikiamas politiko vaizdinys susiduria su alternatyviu informacijos šaltiniu – politiko veiklos apygardoje ir

santykio su rinkėjais patirtimi. Šiam antrajam politiko vertinimo mechanizmui paaiškinti aktuali asmeninio balso (angl. *personal vote*) ir tarnystės apygardai (angl. *constituency service*) perspektyva.

Lyginamieji tyrimai rodo, kad mažoritariniai ir mišrūs rinkimų modeliai sudaro palankesnes sąlygas į kandidatą orientuotam politiniam atstovavimui ir asmeninio balso formavimui (Cain ir kt., 1984; Crisp ir Somoneau, 2017). Asmeninis balsas autorių yra suvokiamas kaip ta kandidato rinkiminės paramos dalis, kuri kyla iš jo asmeninių savybių, kvalifikacijos, veiklos ir ankstesnio politinio įdirbio, o ne vien iš partinės priklausomybės (Cain ir kt., 1984). Todėl vienmandatėje apygardoje politiko ilgalaikis matomumas, prieinamumas ir veikla vietos bendruomenei gali formuoti atskirą reputacinį kapitalą, kuris nėra visiškai redukuojamas į partijos ar nacionalinės politikos vertinimą. Vienas iš svarbiausių asmeninio balso kūrimų mechanizmų yra tarnystė apygardai, kurios samprata kito ilgalaikėje perspektyvoje. Klasikiniuose tekstuose tarnystė apygardai suvokiama kaip konkreti parlamentaro pagalba apygardos rinkėjams (Fenno, 2013; Cain ir kt., 1984, 1987; Norris, 1997), o pastaraisiais dešimtmečiais tarnystės apygardai suvokimas gerokai prasiplėtė į šią sampratą įtraukiant parlamentaro prieinamumą, dalyvavimą vietos bendruomenės gyvenime, vietinių interesų atstovavimą, komunikaciją su rinkėjais bei pastangas nukreipti politinį dėmesį ar išteklius apygardos problemų sprendimui (Arter, 2018; Crisp ir Simoneau, 2017). Šiame darbe tarnystė apygardai suvokiama būtent platesniąja reikšme – kaip rinkėjų patiriamas politiko prieinamumas, jo darbas sprendžiant vietos problemas, nuolatinis buvimas apygardoje ir santykio su gyventojais palaikymas.

Vis dėlto tarnystės apygardai ir rinkiminės paramos santykis nėra automatinis. Nors tyrimai rodo, kad į apygardą orientuotas politiko darbas gali sustiprinti jo matomumą ir, atitinkamai, pozityvų vertinimą bei rinkiminę grąžą (Däubler ir kt., 2016), vis dėlto ne visada pagerėjęs individualizuotas politiko vertinimas virsta konkrečiu balsavimo pasirinkimu (Dancey, ir kt., 2024), nors ir tampa paskata diferencijuoti save nuo partijos ir investuoti į savo asmeninę reputaciją per ryšį su apygarda (Crisp ir Simoneau, 2017; Parker ir Richter, 2018; Skjæveland ir Christiansen, 2018).

Tarnystė apygardai politinio skandalo tyrimui svarbi ne vien dėl galimos rinkiminės grąžos. Reguliarus politiko buvimas apygardoje, tiesioginis bendravimas ir konkrečiai patirta jo pagalba suteikia rinkėjui informaciją apie politiką, kuri gaunama ne per nacionalinių medijų tarpininkavimą. Tokiu būdu gali susiformuoti dvi iš dalies konkuruojančios politiko pažinimo ir vertinimo struktūros: medijuotas viešasis politiko vaizdinys ir tiesiogine ar vietos bendruomenėje cirkuliuojančia patirtimi grindžiamas vaizdinys. Todėl politinio skandalo kontekste svarbu ne tik tai, kokią informaciją apie politiką perduoda medijos, bet ir su kokia ankstesne rinkėjo patirtimi ši informacija susiduria. Jei medijuotas politiko vaizdinys dera su tiesiogine rinkėjo patirtimi, jis gali ją sustiprinti; jei šie informacijos šaltiniai prieštarauja vienas kitam, rinkėjui tenka spręsti, kuriuo jų pasitikėti ir kokią reikšmę suteikti viešai skandalingai informacijai. Būtent ši medijuoto ir patirtinio politiko pažinimo sąveika yra centrinė šiame tyrime.

Apibendrinant pasakytina, kad šiame tyrime politiko vertinimas suprantamas kaip kelių informacijos ir patirties šaltinių sąveikos rezultatas. Politinis skandalas tampa poli-

tiškai reikšmingas ne vien dėl transgresijos fakto, bet dėl jos mediatizacijos, auditorijos suvokiamo rimtumo ir pagrįstumo bei pasitikėjimo informaciją perduodančiu šaltiniu. Vienmandatės apygardos kontekste šalia medijuotos informacijos gali veikti ir kitas vertinimo šaltinis – ilgalaikė tiesioginė politiko veiklos apygardoje patirtis, konceptualizuojama per asmeninio balso ir tarnystės apygardai perspektyvas. Šios teorinės prieigos leidžia analizuoti, kaip rinkėjų autentiškose patirtyse derinami potencialiai prieštaringi politiko vaizdiniai, tačiau jos nėra naudojamos kaip iš anksto nustatyto fenomenografinio kodavimo kategorijos.

Tyrimo metodologija

Petrą Gražulį galima laikyti išskirtiniu Lietuvos politikos atveju. Jo daugkartinė sėkmė vienmandatėje rinkimų apygardoje ir kartu nacionalinėje viešojoje erdvėje susiformavęs skandalingo politiko įvaizdis sudaro analitiškai įdomų kontrastą, kuris ir tapo atspirties tašku šiam empiriniam tyrimui. Šiame straipsnyje nėra tiriama, ar politiniai skandalai bei jų viešinimas žiniasklaidoje turėjo įtakos Petro Gražulio perrinkimui, bet tai, kaip ilgalaikiai Gargždų vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjai patiria ir įprasmina politiko skandalingą elgesį, jo reprezentavimą medijose ir veiklą rinkimų apygardoje. Išsiaiškinus politinio skandalo, mediatizacijos, asmeninio balso ir tarnystės apygardai teorinius aspektus, empiriniame tyrime dėmesys fokusuojamas į tai, kokią vietą šie reiškiniai užima pačių rinkėjų patirties struktūroje ir kaip jų patirtyse tarpusavyje siejasi medijuotas bei tiesiogiai patiriamas politiko vaizdinys.

Šiuo tikslu pasirinkta fenomenologinės fenomenografijos tyrimo prieiga, grindžiama fenomenografijai būdinga antrosios eilės perspektyva. Kaip tyrimų prieiga fenomenografija yra orientuota į kokybiškai skirtingus būdus, kuriais žmonės patiria, suvokia ir supranta konkretų fenomeną (Marton, 1992; Åkerlind, 2005, 2015). Todėl tyrimo objektu tampa ne klausimas, koks P. Gražulis ar jo politinė veikla yra „objektyviai“, bet kokiais skirtingais būdais jį ir jo veiklą patiria bei įprasmina rinkėjai. Remiantis B. Hasselgreno ir D. Beacho (1997) aptariama fenomenologinės fenomenografijos kryptimi, šiame tyrime ypatingas dėmesys skiriamas dalyvių patirtam fenomenui ir jo suvokimo variacijai, kartu išlaikant fenomenografijai būdingą antrosios eilės perspektyvą.

Fenomenas šiame tyrime apibrėžiamas kaip ilgalaikis vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjų patiriamas santykis su politiku ir jo veikla. Tyrimu nesiekiama nustatyti „tikrųjų“ politiko asmenybės ar politinės veiklos charakteristikų, taip pat nėra vertinama, ar informantų pateikiamos konkrečių įvykių interpretacijos atitinka faktines aplinkybes. Analizuojama, kaip rinkėjai šias patirtis supranta ir kokią reikšmę joms suteikia. Fenomenografinės analizės rezultatas yra kokybiškai skirtingus fenomeno suvokimo būdus reprezentuojančios aprašomosios kategorijos ir jų tarpusavio santykius atskleidžianti rezultatų erdvė (angl. *outcome space*) (Åkerlind, 2005, 2015; Kettunen ir Tynjala, 2018). Todėl išskiriamos kategorijos interpretuojamos kaip kolektyvinės patirties struktūros, o ne kaip atskirų informantų tipai.

Empirinis tyrimas atliktas 2020–2023 m., todėl interviu atspindi tuo laikotarpiu tyrimo dalyviams aktualias politiko veiklos, jo viešojo įvaizdžio ir santykio su apygarda patirtis. Tyrimo pabaiga sutapo su 2023 m. pradėtu apkaltos procesu, todėl vėlesni P. Gražulio politinės karjeros įvykiai į informantų pasakojimus nepateko. Interviu metu nebuvo siekiama patikrinti iš anksto suformuluotos hipotezės, kad skandalai skatina ar mažina paramą politikui. Tačiau, informantams spontaniškai iškėlus politiko skandalingo elgesio, konkrečių skandalų ar žiniasklaidos vaidmens temas, tyrėjos skatino šias patirtis detalizuoti ir pateikti konkrečių pavyzdžių. Dėl šios priežasties empirinėje medžiagoje dažniausiai aptariamos tuo metu viešojoje erdvėje plačiai nagrinėtos istorijos: nesantuokinio vaiko, nuotolinės transliacijos metu pasirodžiusio pusnuogio vyro bei vadinamoji „koldūnų“ istorija.

2020–2023 m. laikotarpyje atlikti 28 giluminiai interviu su Gargždų vienmandatės rinkimų apygardos rinkėjais. Tyrimo dalyvių amžius svyravo nuo 33 iki 84 metų; apklausta 18 moterų ir 10 vyrų. Siekiant geografinės patirties įvairovės, informantai atstovavo 15 ir 25 rinkimų apygardos apylinkėms. Taikyta tikslinė atranka, papildyta „sniego gniūžtės“ principu. Pagrindinis dalyvių įtraukimo kriterijus buvo kartotinė balsavimo už P. Gražulį vienmandatėje rinkimų apygardoje patirtis. Toks kriterijus pasirinktas sąmoningai, nes tyrimo objektą sudaro ilgalaikių politiko rinkėjų patirties variacija, o ne visos Gargždų apygardos elektorato politinių nuostatų pasiskirstymas. Dalyvių skaičius iš anksto nebuvo griežtai nustatytas; duomenų rinkimas tęstas tol, kol papildomi interviu iš esmės nebeplėtė analitiškai reikšmingos patyrimo variacijos ir formuojamų aprašomųjų kategorijų struktūros.

Fenomenografinė prieiga nėra skirta priežastiniams ryšiams tarp kintamųjų nustatyti ar skirtingų rinkėjų grupių poveikiams palyginti. Todėl šiuo tyrimu nesiekiama nustatyti, ar politiniai skandalai, medijų komunikacija arba tarnystė apygardai priežastiniu požiūriu nulėmė balsavimą už P. Gražulį. Tyrimo klausimas yra kitoks – kokią vietą šie reiškiniai užima kartotinai už politiką balsavusių rinkėjų patirties struktūroje ir kaip jie tarpusavyje siejami pačių informantų pasakojimuose. Dėl tos pačios metodologinės priežasties tyrimo dizaine nebuvo formuojama kontrolinė grupė: už P. Gražulį nebalsavusių rinkėjų įtraukimas reikštų kitą – lyginamąjį – tyrimo objektą, o ne fenomenografiniam tyrimui būtiną kontrolės sąlygą.

Atliekant tyrimą laikytasi pagrindinių kokybinio tyrimo etikos principų. Dalyvavimas tyrime buvo savanoriškas; dalyviams buvo paaiškintas tyrimo tikslas ir gautas jų žodinis sutikimas dalyvauti tyrime bei įrašyti interviu. Siekiant užtikrinti tyrimo konfidencialumą, tyrimo rezultatų analizėje ir publikacijoje dalyvių tapatybė neatskleidžiama: interviu ištraukos žymimos informantų kodais; o informacija, galinti leisti identifikuoti konkretų asmenį, nėra pateikiama. Tai ypač svarbu šiame tyrime, nes dalis informantų turėjo tiesioginės bendravimo su analizuojamu politiku patirties, o tyrimas atliktas geografiškai apibrėžtoje ir palyginti nedidelėje rinkimų apygardoje, todėl publikacijoje sąmoningai ribojamas demografinių, biografinių ar kitų kontekstinių detalių, kurios kartu su citatų turiniu galėtų sudaryti galimybę identifikuoti tyrimo dalyvį, pateikimas.

Interviu metu surinkta medžiaga buvo transkribuota ir analizuota naudojant MAXQDA 2022 programą. Analizė atlikta iteratyviai, remiantis fenomenografinės analizės principais (Marton, 1994; Marton ir Pong, 2005; Åkerlind, 2005, 2015). Pirmiausia transkriptai buvo kartotinai skaitomi, identifikuojant prasminius fragmentus ir preliminarius fenomeno suvokimo skirtumus. Vėliau panašūs ir besiskiriantys suvokimo būdai buvo lyginami tarpusavyje, grupuojami ir nuosekliai tikslinami formuojant aprašomąsias kategorijas. Kategorijos pakartotinai tikrintos viso empirinio duomenų rinkinio atžvilgiu, siekiant jų vidinio nuoseklumo ir tarpusavio atskiriamumo. Galutiniame analizės etape vertinti loginiai ir inkliuziniai ryšiai tarp kategorijų ir sudaryta fenomenografinė rezultatų erdvė.

Svarbu pabrėžti ir teorinės literatūros bei empirinės analizės santykį. Politinio skandalo, mediatizacijos, asmeninio balso ir tarnystės apygardai koncepcijos nebuvo naudojamos kaip iš anksto nustatytos interviu kodavimo kategorijos. Aprašomosios kategorijos formuotos iš empirinės medžiagos, o teorinė literatūra pasitelkta vėlesniame analizės etape šioms kategorijoms konceptualizuoti ir interpretuoti. Toks analizės principas leidžia išlaikyti fenomenografinę tyrimo logiką ir kartu susieti empiriniuose duomenyse atsiskleidusias rinkėjų patirtis su platesnėmis politinės komunikacijos ir politinio atstovavimo teorinėmis diskusijomis.

Galiausiai, tyrimo rezultatai turi būti interpretuojami atsižvelgiant į sąmoningai pasirinktą dalyvių atranką. Kadangi analizuojamos kartotinai už politiką balsavusių rinkėjų patirtys, gautos aprašomosios kategorijos neatspindi visos Gargždų vienmandatės rinkimų apygardos elektorato nuostatų ir nėra statistiškai generalizuojamos visai rinkėjų populiacijai. Tyrimo tikslas yra atskleisti analizuojamos grupės patirties variaciją ir jos struktūrą. Kontrastinės grupės – pavyzdžiui, anksčiau už politiką balsavusių, bet vėliau to atsisakiusių, arba niekada už jį nebalsavusių rinkėjų – analizė galėtų išplėsti šio atvejo pažinimą, tačiau tai būtų atskiro lyginamojo tyrimo uždavinys.

Tyrimo rezultatai

Rinkėjų individualių patirčių analizė leido išskirti tris tarpusavyje susijusias aprašomąsias kategorijas. Siekiant išlaikyti empirinio modelio vaizdumą, joms pritaikytos V. Roth „Divergentės“ trilogijos metaforinės etiketės, tačiau kiekviena jų žymi konkrečią analitinę dimensiją: (i) „lojalusis“ – politiko atsidavimą ir tarnystę apygardai, (ii) „divergentas“ – artumo rinkėjams, neelitistiškumo ir autentiškumo patyrimą, (iii) „insurgentas“ – konfliktišką, emocionalų ir su skandalais siejamą politinio veikimo stilių. Kiekvieną iš šių aprašomųjų kategorijų padeda konceptualizuoti subkategorijos (1 lentelė).

Rinkėjų pasakojimuose, tikriausiai, stipriausiai išreikšta yra *lojalaus / lojaliojo* aprašomoji kategorija, kuri konceptualizuojama tokiomis *subkategorijomis* kaip (i) politiko *stabilumas / ištikimybė* pasirinktiems principams ir vertybėms, (ii) didelis *darbštumas* ir (iii) nuolatinė *pagalba (darbas)* savo apygardos gyventojams. *Divergento* kategorija rinkėjų pasakojimuose konceptualizuojasi kaip politiko *neelitistinis* įvaizdis, pasireiškiantis kaip (i) *tiesos sakymas* apie tai, kas vyksta su sistema / sistemoje, ir (ii) *nuolatinis bendravimas* (komunikavimas) su rinkėjais (*savas* vs. *svetimi*). Taip pat galima išskirti

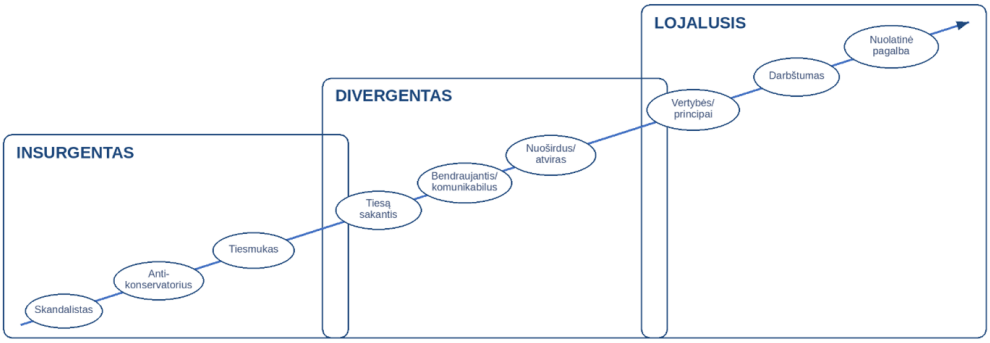
asmenybės bruožų teorijos apraišką, pasireiškiančią kaip (iii) *politiko nuoširdumą*. Rinkėjų pasakojimuose *insurgento* kategoriją padeda konceptualizuoti trys labai aiškios *subkategorijos* – tai (i) daugelyje pasakojimų išreiškiamas nusistatymas prieš konservatorius (*antikonservatoriška linija* kartu ir kaip oponavimas sisteminei partijai ir kaip *lokalus veiksnys*), (ii) akcentuojamas politiko *emocionalumas* (kuris lemia jo įsivėlimus į gana prieštaringai vertinamus *skandalus*) bei (iii) kovotojo (*su sistema*) įvaizdis.

1 lentelė. **Aprašomosios kategorijos ir jų subkategorijos**

Kategorijos		
Insurgentas	**Divergentas**	**Lojalusis**
Subkategorijos		
Emocionalumas ir skandalai	Tiesos sakymas (kovos motyvas)	Nuolatinė pagalba
Antikonservatoriška nuostata (kovos motyvas)	Nuoširdumas ir atvirumas	Darbštumas ir atsidavimas
Tiesmukumas (kovos motyvas)	Bendravimas ir komunikabilumas	Vertybių ir principų laikymasis

Šių kategorijų struktūroje išryškėja trys analitiškai svarbios politiko patyrimo dimensijos: veikla ir atsidavimas apygardai, asmeninės bei komunikacinės politiko savybės ir jo skandalingas politinio veikimo stilius. Pastaroji dimensija empirinėje medžiagoje yra aiškiai atpažįstama, tačiau jos vieta bendrojoje rinkėjų patirties struktūroje skiriasi nuo to, ko galima būtų tikėtis remiantis nacionalinėje viešojoje erdvėje dominuojančiu politiko įvaizdžiu. Rinkėjų pasakojimuose skandalingas politiko elgesys neatsiskleidžia kaip svarbus jų kartotinio pasirinkimo balsuoti (ar apsispręsti nebebalsuoti) už politiką pagrindas, nors yra aiškiai atpažįstamas kaip išskirtinė jo charakteristika. Dalis informantų šią politiko savybę vertina kritiškai, tačiau kaip mažai įtakos turinčią pasirinkimui balsuoti / nebalsuoti.

Analizuojant aprašomųjų kategorijų ir subkategorijų tarpusavio struktūrinius ryšius, empirinėje medžiagoje išryškėjo ir papildoma vertinamoji dimensija. Ji nebuvo numatyta tyrimo dizaine ar taikoma kaip išankstinis kategorijų formavimo kriterijus, bet induktyviai susiformavo iš pačių informantų pasakojimų. Analizuojant interviu medžiagą MAXQDA programa ir sudarius pasisakymų emocinio krūvio žemėlapį, paaiškėjo, kad skirtingi politiko patyrimo aspektai siejami su nevienoda vertinimo kryptimi ir emociniu krūviu. Šią informaciją sugretinus su aprašomųjų kategorijų ir subkategorijų struktūriniais ryšiais, išryškėjo jų vertinamasis kontinuumas – nuo dažniau neigiamai ar ambivalentiškai iki ryškiausiai teigiamai vertinamų politiko patyrimo aspektų. Kaip matyti 1 paveiksle, skandalų dimensija šiame kontinuume atsiduria nepalankiausiai vertinamoje jo dalyje, o su politiko darbu, atsidavimu ir pagalba apygardos gyventojams susiję aspektai – palankiausiai vertinamoje. Todėl 1 paveiksle pateikiama schema nėra iš anksto sukonstruota normatyvinė kategorijų hierarchija; ji vizualizuoja pačių informantų pasakojimuose išryškėjusį skirtingų politiko savybių ir veiklos aspektų vertinamąjį santykį.

1 pav. **Aprašomųjų kategorijų ir subkategorijų hierarchija**

Taigi, išryškėja iš pirmo žvilgsnio paradoksalus santykis: skandalai yra aiškiai atpažįstama politiko patyrimo dimensija, tačiau, pačių informantų vertinimu, jie atsiduria nepalankiausioje rezultatų erdvės kontinuumo dalyje. Kodėl politiko skandalingumas yra toks ryškus jo patyrimo elementas, bet kartu nėra pozityviai vertinamas? Atsakymą leidžia atskleisti patys rinkėjų pasakojimai.

Rinkėjai politiko nuolatinį atsidūrimą skandalų epicentre vertino itin skirtingai (nuo itin neigiamo iki atsargiai pozityvaus požiūrio). Dažniausiai buvo vartojami tokie epitetai kaip „skandalistas“, „degtukas“, „cirkininkas“ ar „klounas“. Dažnu atveju rinkėjai akcentavo emocionalų politiko charakterį (vertindami jį tiek neigiamai, tiek teigiamai):

Silpniausias bruožas – karštakošis, kaip degtukas. Manau, kad tai kenkia. (I5)

Biškį, kaip čia pasakius <...> toks būna karštas, gal greit pasako ir jam tas maišo... (I23)

Jis yra kovotojas. Jei jam nepatinka kažkoks sprendimas, tai jis puola pirmas. Kartais jis išpuola į kokią demonstraciją ir pirmas kokią nesąmonę padaro. Bet ne mums teisti, jeigu jam atrodo, kad jis turi kovoti, eiti į priekį. (I13)

Kartais ne vietoje tokie išsišokimai, aišku, sunku save sukontroliuoti, kai neteisybės daug. Būna, kad žiniasklaidoje galėtų kažkaip kitaip... visgi Seimo narys, galėtų save kažkaip suvaldyti, ir galvoti, ką sakai ir elgiesi. (I10)

Taigi, skandalingumas informantų pasakojimuose nėra paneigiamas. Jis siejamas pirmiausia su politiko emocionalumu, impulsyvumu ir konfliktišku veikimo stiliumi. Tačiau šių savybių vertinimai svyruoja nuo aiškiai neigiamų iki pateisinančių ar net iš dalies pozityvių. Dalyje informantų pasakojimų išryškėja interpretacija, kad skandalingos istorijos žiniasklaidoje yra selektyviai konstruojamos, hiperbolizuojamos arba pernelyg intensyviai viešinamos, o kai kuriais atvejais tai siejama ir su siekiu pakenkti politikui:

Tai yra jo asmeniniai reikalai, tie skandalai tokie.... Kažkiek gal [mane] įtakoja, bet ne taip stipriai. Pagalvoji, kad galėjo taip ir nedaryti. Bet kaip išein, taip išein žmogui. Dalinai tikiu tuo, kas išviešinama. Televizija visą laiką bando kažką apšmeižti, apjuodinti, ar teisybė, ar

neteisybė. Neaišku iki galo. Gal jis dėl reklamos daug ką bando padaryti, kad nepamirštų. Neigiamai [manęs] neveikia, daugiau čia kaip savęs viešinimas. (I11)

Kai pasižiūri televiziją, galvoji, iš ko sulipintas tas reportažas... Mes, kurie jį pažįstame, netikim tuo, ką per televiziją sako. Petras taigi ne toks, kai jį pažįsti asmeniškai. Visiškai kitas žmogus, labai atsidavęs žmonėms. (I8)

Nepatinka, kad jį puola žiniasklaida, kai iš musės padaro dramblį, kai dėl tos musės jį užpuola oponentai. Jisai atsikalbinėja kaip mažas vaikas. Tarsi teisinasi dėl kiekvieno menkniekio, mušasi į krūtinę „aš kaltas, aš kaltas“... Tokie dalykai man nepatinka. <...> labai mažai girdėti, ką jis veikia, ką per Seimo posėdį pasakė ar kažką. O jeigu kas nors truputį nepatinka, tada [žiniasklaida] iš musės padaro dramblį. (I27)

Jei prisiminsime mokslininkų išskirtas politinių skandalų charakteristikas, tai visų jų pagrindas – visuomenei priimtinų normų sulaužymas. Panagrinėkime, kaip konkrečias skandalingas politiko istorijas vertina rinkėjai ir ar galima jas, jų požiūriu, vertinti kaip normų sulaužymą, kaip politiko transgresiją. Apklausos metu žiniasklaidoje plačiai aptarinėjama politiko nesantuokinio vaiko istorija rinkėjų nė kiek nebuvo sureikšminama kaip skandalas, o juo labiau kaip politinis skandalas. Informantų pasakojimuose ši istorija paprastai nėra interpretuojama kaip reikšminga politinė ar moralinė transgresija. Ji dažniausiai perkeliama į privataus gyvenimo sritį, todėl jos politinis reikšmingumas sumenkinamas arba apskritai atmetamas:

Manau, kad Petras Gražulis kitai kadencijai nepribręs. Aišku, iš dalies jo gaila, kaip žmogaus. Nes jis čia į vieną, į kitą [istoriją] įsivelia tyčia ar netyčia... tie santykiai su Birute Palangoj... Jo kaip žmogaus ir gaila, kad nesusiklosto tie šeimyniniai dalykai. (I4)

Aš matau, kad šiuo metu siekiama su juo susidoroti. Kodėl apie kitą nepasakoja? O va, papasakoja, kaip išėjo pas meilužę. Kodėl apie kitus viskas greitai nutyla, kodėl? Jo nemėgsta, visi puikiai matom, kad jo nemėgsta Seime. Man asmeniškai tie skandalai nedaro jokios įtakos. Čia yra jo asmeninis gyvenimas. Kaip jis nori, taip tegu gyvena... (I5)

... buvau sutikęs Gražulį Palangoj su dukryte ir mama. Viskas normalu. Jis nepripažino to vaiko, bet čia asmeniniai žmonių reikalai. Kiek žmonės skiriasi, mušasi, kiek visko būna. Juk mes žmonės – ne robotai. Čia viskas buvo dėl politikos. Paprastam žmogui įvyktų – niekas nesidomėtų. O kadangi žinomas, tai perduoda tokią informaciją ir bando panaudoti įvairiapusiškai. Ir visa žiniasklaida skambėjo, kad jis jau politinis lavonas. O jis pakilo kaip iš pelenų. (I25)

Ta vaiko istorija – viskas čia gerai. Suaugęs vyras, vaikas. Tik tiek, kad turėjo atitinkamai pasirūpinti vaiko išlaikymu ir kraiteliu. Ir alimentus mokėti, o ne tik kaip baudą po to. Tai šitoj vietoj nuvylė žmones, bet žmonės tą užmiršo. Ir pats matau, kaip būna vaiką pasiėmęs ir lanko. O spaudoj buvo, kad Petras vaiko nelanko. (I29)

Pusnuogio vyro pasirodymas nuotolinės transliacijos metu, sulaukęs didelio nacionalinės žiniasklaidos dėmesio, informantų pasakojimuose nebuvo itin akcentuojamas:

Man jo kaip žmogaus net ir gaila, kad ir susiklostė su tuo vaizdu nuotoliniu. Nesąmoningai taip nutiko, netyčia kažkas išėjo padėti. (I4)

Na ir kas, kad buvo tas pusnuogis vyras <...>. Jis namuose gali dirbti ką jis nori. Ir su ta Birute – na ir kas? Demografiją padidino ir kokia čia bėda? Vaikas užaugs. (I23)

Daugiausia dėmesio informantai skyrė vadinamajai „koldūnų" istorijai. Tačiau ir šiuo atveju dauguma jų neinterpretavo įvykio kaip pakankamai pagrįsto finansinio ar galios pažeidimo, dėl kurio reikėtų keisti bendrą politiko vertinimą. Informantų pasakojimuose kartojasi dvi alternatyvos interpretacijos: neproporcingas istorijos išplėtimas žiniasklaidoje ir politinių oponentų inicijuoto susidorojimo naratyvas:

Išpūstas, ten išpūstas politinis susidorojimas. Konservatoriai, kurie daugiausia puola vis. Konservatoriai laimėjo rinkimus ir iškart panaikino neliečiamybę. Nu čia konservatoriai viską daro. (I7)

Dėl savo įmonės užkliuvo. Kažkokių kyšių jis niekada neima. Neįsivaizduoju, kaip Petras kyšius galėtų imt, o biznyje juk visko būna. Nu, ar ne juokas. Koldūnuose vištienoje atrado salmonelės. Viešpatie, juk jų beveik visada yra. Ir su veterinarijos tarnyba šnekam, tai sako „jo jo, tu teisingai galvoji, yra taip dažnai". Bet kai parodė, kad čia viskas taip blogai. Yra turbūt žmogus kažkam perėjęs kelią. Kas, kur, kame, nežinau, bet kažkas yra. Visada, kur teisėsauga, visko yra. Yra ir labai gerai dirbančių, nuostabių žmonių, kaip ir visur. (I9)

Juk jeigu jis realiai nekaltas, tai ore kabo ta byla. Jis bus priverstas atsisakyti arba to mandato, arba jį „išpirdolins" su balsų dauguma. Yra tokie variantai. Tai pati byla nebus užbaigta, nes kai tik užbaigi bylą – gali duoti į Strasbūrą. Kad taip nebūtų, tai tas bylas neužbaigia... (I16).

Nežinau, kiek ten tos tiesios, nesiimu spręsti. Televizija viską nušviečia tendencingai, labai pagražina. Sunku pasakyti, kur tiesa. (I27)

Apibendrinant šią rezultatų dalį pasakytina, kad informantai neneigia P. Gražulio skandalingo elgesio ir dažnai sieja jį su politiko emocionalumu, impulsyvumu bei konfliktišku veikimo stiliumi. Tačiau skandalingumas jų pasakojimuose nėra vienareikšmiškai pozityvi politiko savybė ir nėra įvardijamas nei kaip svarbus kartotinio balsavimo už jį pagrindas, nei kaip apsisprendimas nebebalsuoti. Konkrečių viešai skandalingomis laikytų istorijų interpretacijos rodo kitą svarbią tendenciją: informantai diferencijuoja patį politiko elgesį, jo rimtumą ir medijų suteikiamą įvykio reikšmę. Dalis viešojoje erdvėje plačiai aptartų įvykių jų nėra suvokiami kaip pakankamai reikšmingos transgresijos. Kartu informantų pasakojimuose ryškėja kritiškas santykis su medijuotu politiko vaizdiniu. Intensyvus skandalingų istorijų viešinimas dalies jų interpretuojamas kaip neproporcingas, tendencingas arba politiškai motyvuotas, o tiesioginė bendravimo su politiku ir jo veiklos apygardoje patirtis pateikiama kaip patikimesnis jo vertinimo pagrindas. Taigi, empirinėje medžiagoje atsiskleidžia ne paprastas skandalo „poveikis" rinkėjui, bet dviejų politiko pažinimo šaltinių – medijuoto viešojo vaizdinio ir tiesiogine patirtimi grindžiamo vertinimo – santykis.

Diskusija ir išvados

Tyrimas fokusavosi į tris pagrindinius klausimus: 1) kaip rinkėjai suvokia ir vertina politiko skandalingą elgesį bei politinius skandalus; 2) kaip jie suvokia žiniasklaidos vaidmenį

tuos skandalus viešinant, interpretuojant bei palaikant viešojoje (medijų) erdvėje; 3) kaip skandalų ir žiniasklaidos interpretacijos siejasi su rinkėjų tiesiogine politiko veiklos ir tarnystės apygardai patirtimi. Prieš reziumuojant, būtina įvardinti ir atlikto tyrimo ribotumus. Tyrimo rezultatai apibūdina labai konkrečios rinkėjų grupės (t. y. kartotinai balsavusių už P. Gražulį vienmandatėje rinkimų apygardoje) patirties struktūrą. Todėl jie negali būti generalizuojami visam Gargždų apygardos elektoratui. Kontrastinis kitokį santykį su politiku turinčių rinkėjų tyrimas leistų patikrinti, kaip skiriasi skandalų, medijų ir tiesioginės politiko veiklos patirties interpretacijos. Tuo tarpu šio atvejo analizė leidžia kelti platesnę teorinę prielaidą, kad vienmandatėje rinkimų apygardoje medijuoto politinio skandalo reikšmę rinkėjo vertinimui gali moderuoti asmeninio balso ir tarnystės apygardai mechanizmai. Prielaidai patikrinti yra reikalingi jau lyginamieji kitų politikų, rinkimų apygardų ir skirtingų rinkėjų grupių tyrimai.

Taigi, tyrimo rezultatai atskleidžia sudėtingesnį santykį tarp politinio skandalo, medijuoto politiko įvaizdžio ir rinkėjo vertinimo, nei suponuotų politinių skandalų ir rinkiminės atskaitomybės logika. Politinis skandalas, kaip viešai atpažintas normos pažeidimas (transgresija), teoriškai turėtų suteikti rinkėjui neigiamos informacijos apie politiką ir sudaryti prielaidas reputacinei ar rinkiminei sankcijai. Tačiau kartotinai už P. Gražulį balsavusių rinkėjų patirtyse skandalai, nors ir yra aiškiai atpažįstama jo politinio įvaizdžio dalis, nėra automatiškai transformuojami į neigiamą bendrą politiko vertinimą ar pagrindą atsisakyti jam paramos.

Iš tyrimo rezultatų matome gana akivaizdžią rinkėjų daromą skirtį tarp to, ką jie laiko politiko skandalingumu (emocingu charakteriu), ir to, ką jie laikytų „tikru“ skandalu. Ši skirtis dera su procesiniu politinio skandalo supratimu, pagal kurį probleminis ar normą potencialiai pažeidžiantis epizodas savaime dar nėra politinis skandalas. Toks jis tampa per skandalizacijos, viešo interpretavimo ir auditorijos vertinimo procesą (Eder, 2024). Atlikto tyrimo duomenys šią teorinę skirtį papildo rinkėjo perspektyva: tai, kas nacionalinėje medijų erdvėje pateikiama kaip skandalas, rinkėjo patirtyje nebūtinai įgyja politiškai reikšmingos transgresijos statusą.

Politinės atskaitomybės požiūriu tarp skandalo paviešinimo ir rinkiminės sankcijos nėra automatinio ryšio. Informantai diferencijuoja skirtingas skandalingas istorijas pagal jų suvokiamą rimtumą ir pagrįstumą (pvz., „*rimtas*“ vs. „*santykinai menkas*“), o dalį viešojoje erdvėje skandalais įvardintų istorijų perkelia į privataus gyvenimo, atsitiktinumo ar, jų vertinimu, neproporcingo viešinimo sritį. Tai dera su tyrimais, rodančiais, kad politinio skandalo poveikis priklauso ne vien nuo transgresijos paviešinimo fakto, bet ir nuo jos pobūdžio, masto bei suvokiamo rimtumo (Doherty ir kt., 2011; Newmark ir kt., 2019; von Sikorski, 2020). Be to, rinkėjų reakcijai reikšmingas ir kaltinimų pagrįstumas bei įrodymų stiprumas (Hamrak ir kt., 2024). W. Dziuda ir W. G. Howellas (2021) platesniame teoriniame modelyje taip pat parodo, kad pats netinkamo elgesio paviešinimas dar savaime nenulemia vienareikšmio jo politinio suvokimo.

Išryškėja ir žiniasklaidos, kaip transgresijos viešintojos, vaidmuo. Informantų pasakojimuose buvo vertinamas informaciją perduodantis šaltinis: kai pats įvykis nelaikomas pakankamai rimta transgresija, intensyvus jo viešinimas (ir dar „sisteminiais“ laikomais

žiniasklaidos kanalais) gali būti interpretuojamas kaip tendencingumas ar istorijos „išpūtimas“. Tokia interpretacija dera su C. von Sikorski (2020) tyrimo rezultatais, rodančiais, kad nepakankamai rimto politinio pažeidimo skandalizavimas gali neigiamai paveikti naujienų šaltinio vertinimą, taip pat su S. Allerno ir C. von Sikorski (2018) argumentu, kad politinių skandalų demokratinė funkcija silpnėja, kai reikšmingų pažeidimų viešinimas susilieja su trivialių ar provokacinių istorijų skandalizavimu. Taigi, medijų vaidmens negalima redukuoti į tiesioginę seką „daugiau neigiamos informacijos – blogesnis politiko vertinimas“.

Svarbiausias šio tyrimo rezultatas išryškėja tada, kai medijų kuriamas politiko vaizdinys informantų pasakojimuose priešpriešinamas jų tiesioginei ar vietos bendruomenėje sukauptai patirčiai. Taip susiduria du politiko pažinimo šaltiniai – nacionalinėje erdvėje cirkuliuojanti medijuota informacija ir tiesiogiai patiriamas politiko veikimas apygardoje. Taigi, tyrimo rezultatas nėra tai, kad skandalai rinkėjams „nedaro poveikio“, bet tai, kad jų reikšmė vertinama platesnėje politiko patyrimo struktūroje ir konkuruoja su kitomis jo veiklos vertinimo dimensijomis. Šiuo požiūriu tyrimo rezultatai ne tik dera su asmeninio balso ir tarnystės apygardai tyrimais, bet leidžia juos papildyti. Klasikiniuose moksliniuose šaltiniuose tarnystė apygardai pirmiausia analizuojama kaip individualią politiko reputaciją ir asmeninį balsą kuriantis mechanizmas (Cain ir kt., 1984; Norris, 1997; Crisp ir Simoneau, 2017; Dancey ir kt., 2024), o šiame tyrime ji informantų patirtyse atsiskleidžia ir kaip interpretacinis kontekstas, kuriame vertinama iš kitų šaltinių gaunama neigiama informacija apie politiką: skandalinga nacionalinė politiko reputacija ir teigiamas vietinis jo veiklos vertinimas gali koegzistuoti to paties rinkėjo suvokime apie politiką.

Kartu tyrimo rezultatai nesuteikia pagrindo teigti, kad skandalai didina politiko patrauklumą ar skatina už jį balsuoti. Skandalingumas rezultatų erdvėje vertinamas veikiau neigiamai arba ambivalentiškai. Tyrimas taip pat neleidžia nustatyti priežastinio tarnystės apygardai poveikio kartotiniam balsavimui ar empiriškai patvirtinti, kad informantų išsakyta žiniasklaidos kritika atspindi objektyvų jos tendencingumą. Tokia kritika šiame tyrime interpretuojama kaip informantų patiriama politiko ir medijų santykio suvokimo dalis.

Tokia perspektyva taip pat leidžia atsargiau vertinti prielaidą, kad kartotinis balsavimas už skandaluose dalyvaujantį politiką savaime liudytų politinės informacijos ignoravimą ar rinkėjo neracionalumą. Informantų pasakojimuose matyti, kad vienu metu vertinamas skandalo rimtumas, informacijos patikimumas, politiko darbas apygardoje ir ankstesnė tiesioginė jo veiklos patirtis. Jei medijuotai pateikiamas skandalas suvokiamas kaip santykinai nereikšmingas, nepakankamai pagrįstas ar neproporcingai viešinamas, o politiko veikla apygardoje vertinama palankiai, skandalinga informacija gali neužimti dominuojančios vietos bendrame politiko vertinime. Šiuo požiūriu tarnystė apygardai informantų patirtyse tampa ne tik galimu asmeninio balso kūrimo mechanizmu, bet ir kontekstu, kuriame rinkėjas interpretuoja kitą, potencialiai neigiamą informaciją apie politiką.

Autorių indėlis

Gabrielė Burbulytė-Tsiskarishvili: konceptualizavimas, metodologija, tyrimas, validacija, vaizdavimas, rašymas – originalus tekstas, rašymas – peržiūra ir redagavimas.

Edita Stumbraitė-Vilkišienė: metodologija, tyrimas, validacija, rašymas – originalus tekstas.

Alvyda Obrikienė: metodologija, tyrimas, validacija, rašymas – originalus tekstas.

Literatūra

Åkerlind, G. S. (2005). Learning about phenomenography: Interviewing, data analysis and the qualitative research paradigm. In J. Bowden & P. Green (Eds.), *Doing developmental phenomenography* (pp. 63–73). RMIT Press.

Åkerlind, G. S. (2012). Variation and commonality in phenomenographic research methods. *Higher Education Research & Development*, *31*(1), 115–127. https://doi.org/10.1080/07294360.2011.642845

Åkerlind, G. S. (2015). From phenomenography to variation theory: A review of the development of the Variation Theory of Learning and implications for pedagogical design in higher education. *HERDSA Review of Higher Education*, *2*, 5–26.

Åkerlind, G. S. (2023). Critique of the article, 'Theoretical foundations of phenomenography: a critical review'. *Higher Education Research & Development*, *42*(6), 1299–1308. https://doi.org/10.1080/07294360.2022.2142535

Allern, S., & von Sikorski, C. (2018). Political scandals as a democratic challenge: From important revelations to provocations, trivialities, and neglect. *International Journal of Communication*, *12*, 3014–3023.

Arter, D. (2018). The what, why's and how's of constituency service. *Representation*, *54*(1), 5–21. https://doi.org/10.1080/00344893.2017.1396240

Basinger, S. (2012). Scandals and congressional elections in the post-Watergate era. *Political Research Quarterly*, *66*(2), 385–398. https://doi.org/10.1177/1065912912451144

Basinger, S., Brown, L., Harris, D. B., & Gulati, G. J. J. (2014). Preface: Counting and Classifying Congressional Scandals. In A. Dagnes & M. Sachleben (Eds.), *Scandal: An Interdisciplinary Approach to the Consequences, Outcomes, and Significance of Political Scandals* (pp. 3–28). Bloomsbury.

Bhatti, Y., Hansen, K. M., & Olsen, A. L. (2013). Political hypocrisy: The effect of political scandals on candidate evaluations. *Acta Politica*, *48*(4), 408–428. https://doi.org/10.1057/ap.2013.6

Bossetta, M. (2020). Scandalous Design: How Social Media Platforms' Responses to Scandal Impacts Campaigns and Elections. *Social Media + Society*, *6*(2). https://doi.org/10.1177/2056305120924777

Brenton, S. (2012). Scandals as a Positive Feature of Liberal Democratic Politics: A Durkheimian perspective. *Comparative Sociology*, *11*(6), 815–844. https://doi.org/10.1163/15691330-12341247

Cain, B. E., Ferejohn, J. A., & Fiorina, M. P. (1984). The constituency service basis of the personal vote for U.S. Representatives and British Members of Parliament. *American Political Science Review*, *78*(1), 110–125. https://doi.org/10.2307/1961252

Chadwick, A. (2017). *The hybrid media system: Politics and power* (2nd ed.). Oxford University Press.

Crisp, B. F., & Simoneau, W. M. (2017). Electoral systems and constituency service. In E. S. Herron, R. J. Pekkanen, & M. S. Shugart (Eds.), *The Oxford handbook of electoral systems* (pp. 345–364). Oxford University Press.

Dancey, L., Henderson, J., & Sheagley, G. (2024). The personal vote in a polarized era. *American Journal of Political Science*, *68*(4), 1479–1497. https://doi.org/10.1111/ajps.12815

Däubler, T., Bräuninger, T., & Brunner, M. (2016). Is personal vote-seeking behavior effective? *Legislative Studies Quarterly*, *41*(2), 419–444. https://doi.org/10.1111/lsq.12119

Doherty, D., Dowling, C. M., Miller, M. G. (2011). Are Financial or Moral Scandals Worse? It Depends. *PS: Political Science & Politics, 44* (4), 749–757. DOI: 10.1017/S1049096511001247

Dziuda, W., & Howell, W. G. (2021). Political Scandal: A Theory. *American Journal of Political Science*, *65*(1), 197–209. https://doi.org/10.1111/ajps.12568

Eder, M. (2024). From questionable incident to political scandal. *Medijske Studije*, *14*(28), 49–69. https://doi.org/10.20901/ms.14.28.4

Ekström, M., & Johansson, B. (2008). Talk Scandals. *Media, Culture and Society*, *30*(1), 61–79. https://doi.org/10.1177/0163443707084350

Fenno, R. F. (2013). *The Challenge of Congressional Representation*. Harvard University Press.

Hajar, A. (2021). Theoretical foundations of phenomenography: a critical review. *Higher education research & development*, *40*(7), 1421–1436. https://doi.org/10.1080/07294360.2020.1833844

Hamel, B. T., & Miller, M. G. (2019). How Voters Punish and Donors Protect Legislators Embroiled in Scandal. *Political Research Quarterly*, *72*(1), 117–131. https://doi.org/10.1177/1065912918781044

Hammarlin, M.-M. (2021). Media scandals, rumour and gossip: a study with an ear close to the ground. *International Journal of Cultural Studies*, *24*(1), 90–106. https://doi.org/10.1177/1367877919872511

Hamrak, B., Simonovits, G., Rusnak, A., & Szucs, F. (2024). Why Politicians Won't Apologize: Communication Effects in the Aftermath of Sex Scandals. *British Journal of Political Science*, *54*(4), 1486–1495. https://doi.org/10.1017/S0007123424000292

Hasselgren, B., & Beach, D. (1997). Phenomenography – a "good-for-nothing brother" of phenomenology? Outline of an analysis. *Higher Education Research and Development*, *16*(2), 191–202. https://doi.org/10.1080/0729436970160206

Kaid, L. L., & Holtz-Bacha, Ch. (Eds.). (2006). *The Sage Handbook of Political Advertising*. Sage Publications.

Kettunen, J., & Tynjälä, P. (2018). Applying phenomenography in guidance and counselling research. *British Journal of Guidance & Counselling*, *46*(1), 1–11. https://doi.org/10.1080/03069885.2017.1285006

Kubin, E., & von Sikorski, C. (2021). The role of (social) media in political polarization: A systematic review. *Annals of the International Communication Association*, *45*(3), 188–206. https://doi.org/10.1080/23808985.2021.1976070

Langer, A. I., & Gruber, J. B. (2021). Political agenda setting in the hybrid media system: Why legacy media still matter a great deal. *The International Journal of Press/Politics*, *26*(2), 313–340. https://doi.org/10.1177/1940161220925023

Lašas, A., ir Jankauskaitė, V. (2019). Korupcijos skandalai kaip sisteminių pokyčių variklis: „MG Baltic" atvejo analizė. *Politologija*, *93*(1), 8–35. https://doi.org/10.15388/Polit.2019.93.1

Marton, F. (1992). Phenomenography and "the art of teaching all things to all men''. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, *5*(3), 253–267. https://doi.org/10.1080/0951839920050305

Marton, F. (1994). *The Idea of Phenomenography*. In R. Ballantyne & C. Bruce (Eds.), *Proceedings of Phenomenography: philosophy and practice 7-9 November 1994* (pp. 7). QUT Publications and Printing.

Marton, F., & Booth, S. (1997). *Learning and Awareness* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203053690

Marton, F., & Pong, W. Y. (2005). On the unit of description in phenomenography. *Higher Education Research & Development*, *24*(4), 335–348. https://doi.org/10.1080/07294360500284706

Masiokaitė-Liubinienė, A. (2018). Politinių skandalų dinamika mediatizuotoje Lietuvos viešojoje erdvėje. *Informacijos mokslai*, *82*, 24–35. https://doi.org/10.15388/Im.2018.82.2

Newmark, A. J., Vaughan, Sh. K., & Pleites-Hernandez, G. D. (2019). Surviving political scandals: why some transgressions end political careers and others do not. *Social Science Quarterly*, *100*(4), 1268–1283. https://doi.org/10.1111/ssqu.12645

Norris, P. (1997). The puzzle of constituency service. *The Journal of Legislative Studies*, *3*(2), 29–49. https://doi.org/10.1080/13572339708420508

Parker, D., & Richter, C. M. (2018). Back from Holyrood: How mixed-member proportional representation and ballot structure shape the personal vote. *The British Journal of Politics and International Relations*, *20*(3), 674–692. https://doi.org/10.1177/1369148118762279

Patkauskaitė-Tiuchtienė, I. (2020). Politinių skandalų poveikis pasitikėjimui valstybės institucijomis: Lietuvos atvejo analizė. *Politologija*, *98*, 8–45. https://doi.org/10.15388/Polit.2020.98.1

Pereira, M. M., & Waterbury, N. W. (2019). Do voters discount political scandals over time? *Political Research Quarterly*, *72*(3), 584–595. https://doi.org/10.1177/1065912918795059

Petronytė-Urbonavičienė, I. (2018). Atleidžiame saviems, bet ne svetimiems? Politinių skandalų suvokimai ir vertinimai Lietuvos visuomenėje. In M. Jastramskis (Red.), *Ar galime prognozuoti Seimo rinkimus? Trijų kūnų problema Lietuvos politikoje* (p. 99–151). Vilniaus universiteto leidykla.

Potrafke, N. (2019). Electoral cycles in perceived corruption: international empirical evidence. *Journal of Comparative Economics*, *47*(1), 215–224. https://doi.org/10.1016/j.jce.2018.11.003

Rottinghaus, B. (2015). *The Institutional Effects of Executive Scandals.* Cambridge University Press.

Rottinghaus, B. (2023). Do scandals matter? *Political Research Quarterly*, *76*(4), 1932–1943. https://doi.org/10.1177/10659129231185532

Skjæveland, A., & Christiansen, F. J. (2018). Putting party first? Constituency service in Denmark. *Representation*, *54*(1), 23–35. https://doi.org/10.1080/00344893.2018.1461682

Stilwell, A., & Utych, S. (2022). Gender and justification in political scandal. *American Politics Research*, *50*(1), 131–143. https://doi.org/10.1177/1532673X211041145

Thompson, J. B. (2000). *Political scandal: Power and visibility in the media age*. Polity Press.

Tumber, H., & Waisbord, S. (2019). Media and Scandal. In H. Tumber & S. Waisbord (Eds.), *The Routledge Companion to Media and Scandal* (pp. 10–21). Routledge.

von Sikorski, C. (2018). The aftermath of political scandals: A meta-analysis. *International Journal of Communication*, *12*, 3109–3133.

von Sikorski, C. (2020). Scandalous?! Examining the Differential Effects of News Coverage About (Non-)Severe Political Misconduct on Voting Intentions and News Source Evaluations. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, *97*(3), 762–789. https://doi.org/10.1177/1077699020911081

von Sikorski, C. (2022). Visual polarisation: Examining the interplay of visual cues and media trust on the evaluation of political candidates. *Journalism*, *23*(9), 1900–1918. https://doi.org/10.1177/1464884920987680

von Sikorski, C., Heiss, R., & Matthes, J. (2020). How Political Scandals Affect the Electorate. Tracing the Eroding and Spillover Effects of Scandals with a Panel Study. *Political Psychology*, *41*(3), 549–568. https://doi.org/10.1111/pops.12638

von Sikorski, C., & Knoll, J. (2019). Framing Political Scandals: Exploring the Multimodal Effects of Isolation Cues in Scandal News Coverage on Candidate Evaluations and Voting Intentions. *International Journal of Communication*, *13*, 206–228.

Zulli, D. (2020). Political Scandals in the Modern Media Environment: Applying a New Analytical Framework to Hillary Clinton's Whitewater and E-Mail Scandals. *International Journal of Communication*, *14*, 5218–5236.